

Catalunya i el nou fi- nançament autonòmic

MIQUEL RUBIROLA I TORRENT

El 15 de juliol el govern de la Generalitat de Catalunya i vuit governs més de comunitats autònomes amb president socialista van acceptar, a Madrid, un acord que determina allò que li passarà a Catalunya i a catorze comunitats autònomes més, així com a Ceuta i Melilla, en matèria de finançament públic. L'acord adoptat a Madrid ha motivat moltes discussions públiques i té una gran transcendència pel que fa al finançament de la Generalitat i el futur polític i econòmic del nostre país.

NO ES COMPLEIX EL PRINCIPI BÀSIC DE BILATERALITAT ESTAT-GENERALITAT

Com és sabut, l'any 2006 es va aprovar al Parlament de Catalunya, al Congrés dels Diputats i al Senat, a Madrid, una llei que és d'obligat compliment pels governs espanyols i català, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, llei que fou votada pel poble de Catalunya en referèndum. L'Estatut no va optar per la independència política (hauria estat contradictori en els propis termes) ni per establir a Catalunya el model del concert econòmic que tenen al País Basc i Navarra (això hauria obligat l'Estat a renunciar a una quantitat molt important de diners que rep de Catalunya per repartir-los a altres comunitats autònomes), sinó que va concretar unes noves obligacions legals de l'Estat envers Catalunya i, més en concret, envers la Generalitat de Catalunya, obligacions que van acceptar el Congrés dels Diputats i el govern socialista de Madrid. Dels articles 201 al 210, i les disposicions addicionals 4a i 11a, i la disposició final primera de l'Estatut d'Autonomia del 2006 concreten aquestes obligacions presidides per una relació bilateral Estat-Generalitat.

Malauradament, l'acord de Madrid incompleix l'article 210.1 de l'Estatut del 2006, que diu amb claredat: "La Comissió Mixta d'Afers Econòmics i Fiscals Estat-Generalitat és l'òrgan bilateral de relació amb l'Administració de l'Estat i la Generalitat en l'àmbit del finançament autonòmic. Li correspon la concreció, l'aplicació, l'actualització i el seguiment del sistema de finançament, i també la canalització del conjunt de relacions fiscals i financeres de la Generalitat i l'Estat." No hi ha hagut un acord en el si de la Comissió Mixta Estat-Generalitat, sinó una decisió al Consell de Política Fiscal i Financera de Madrid, que aplega totes les comunitats autònomes. El govern de la Generalitat ha acceptat un acord de nou finançament sense comptar abans amb una acta signada pels membres de la Comissió Mixta Estat-Generalitat que obligui l'Estat a complir el seus compromisos amb Catalunya. És més, l'acord acceptat pel govern de la Generalitat diu que "no será precisa la reunión de las comisiones mixtas para dar efecto a lo previsto en relación a las necesidades globales de financiación".

NO ESTÀ GARANTIT L'ANIVELLAMENT IMPRESCINDIBLE ENTRE LES COMUNITATS AUTÒNOMES

La primera gran obligació que l'Estatut del 2006 estableix a l'Estat espanyol és corregir la discriminació existent contra Catalunya, ja que aquesta té uns diners per cobrir les despeses en sanitat, educació i serveis socials que estan per sota dels diners que per aquests mateixos conceptes reben la mitjana de les comunitats autònomes. S'ha dit amb la boca ben grossa que, des del primer moment d'aplicació del nou model de finançament l'any 2009, Catalunya estarà per

damunt d'aquesta mitjana. Si es divideix el total de diners que Catalunya previsiblement rebrà en concepte de despeses en sanitat, educació, serveis socials, Mossos d'Esquadra i presons pel nombre total d'habitants a Catalunya, dóna una xifra que, segons sembla, està per damunt de la xifra mitjana que obtindran altres comunitats autònomes, algunes de les quals no tenen ni policia autonòmica ni presons. Per tant, es comparen dues coses que no es poden comparar. En el document oficial del govern de Madrid aprovat pel govern de la Generalitat no queda gens clar que Catalunya estarà per damunt de la mitjana si comparem allò que sí que es pot comparar: els ingressos per càpita a Catalunya en concepte de sanitat, educació i serveis socials (sense comptar els diners per a presons i Mossos d'Esquadra) i allò que ingressaran les altres comunitats autònomes pels mateixos conceptes.

NO S'HA TINGUT EN COMPTE L'OBLIGADA APLICACIÓ DEL PRINCIPÍ D'ORDINALITAT

L'article 206.5 de l'Estatut diu que el lloc que ocupa Catalunya en el rànquing de recursos per càpita abans de l'anivellament que fa l'Estat entre comunitats riques i pobres ha de ser el mateix que el que ocupi en el rànquing de recursos per càpita que s'obtenen del finançament autonòmic, després de l'anivellament que fa l'Estat. L'obligació que aquest article de l'Estatut imposa a l'Estat és per corregir una gran injustícia: l'any 2006 Catalunya va ser la tercera en recaptació per càpita de tributs del sistema de finançament, mentre que després de la redistribució que fa l'Estat, Catalunya ocupava l'onzè lloc en recursos obtinguts. L'acord de finançament acceptat

pel govern de la Generalitat no té en compte aquesta obligació de l'Estatut del 2006 i és un gran cinisme dir que una dificultat d'interpretació d'aquest article 206.5 de l'Estatut entre recursos per càpita i renda per càpita ha impedit aplicar un principi ben clar, que no busca cap altra cosa que mantenir un mateix ordre en el rànquing abans i després de la redistribució de recursos. És allò que l'Estatut anomena *principi d'ordinalitat*.

NO S'HAN APLICAT ELS FACTORS DIFERENCIALS ESTABLERTS A L'ESTATUT

L'Estatut del 2006, en el seu article 206.6, obliga l'Estat a tenir en compte uns fets diferencials: la població catalana en risc d'exclusió, el percentatge de població immigrant a Catalunya, el cost de la vida a Catalunya i l'esforç fiscal de cada comunitat autònoma. Això és lògic que sigui així perquè el cost de la vida és més alt a Catalunya (per comprar el mateix es necessiten més diners a Catalunya que a Extremadura, per exemple); el pes de la població immigrant és molt significatiu a casa nostra; hi ha més risc d'exclusió social entre els ciutadans a les societats més riques, i Catalunya fa un esforç fiscal enorme que no és compartit per altres comunitats de l'Estat que podrien fer-ho i no ho fan. Aquests indicadors de l'Estatut d'obligat compliment no s'han aplicat en el nou acord de finançament, i Catalunya pot sortir un altre cop discriminada. El govern de la Generalitat ha acceptat que s'apliquin altres indicadors (població ponderada per dispersió, envelliment, insularitat, superfície, persones en edat escolar i densitat), indicadors que beneficien clarament altres comunitats. Si bé és cert que en el nou acord es té en compte la

població real de cada any, cosa que fins ara no era així, aquest guany és insuficient per atendre les necessitats dels serveis públics a Catalunya pel fet que no es tenen en compte els indicadors bàsics establerts a l'Estatut del 2006. Malauradament, en el document aprovat no hi ha cap referència a l'esforç fiscal que altres comunitats és imprescindible que facin per establir l'anivellament entre comunitats autònomes i Catalunya pugui mantenir l'ordinalitat.

EL CALENDARI DEL FINANÇAMENT ACORDAT PERJUDICA CATALUNYA

Segons l'Estatut del 2006, l'Estat tenia un termini màxim de dos anys per concretar de manera precisa el nou finançament (és a dir, del juny del 2006 al juny del 2008), i s'establia un termini màxim de tres anys per aplicar gradualment el nou finançament, és a dir, no més tard del juny del 2011. L'acord entre l'Estat, la Generalitat i les comunitats autònomes ha arribat el juliol del 2009, un any més tard del límit màxim establert, i el termini d'aplicació es trasllada al 2012, pel fet que s'aplica en quatre anys i no en tres. La importància d'aquests retards té relació amb el fet que en un any, concretament el 2008, la Generalitat ha gastat més del que ha ingressat per valor de 4.800 milions d'euros (dèficit pressupostari) i amb el fet que en el mateix any Catalunya haurà experimentat un altre dèficit fiscal molt important, de l'ordre dels 17.000 milions d'euros, segons el Departament d'Economia i Finances de la Generalitat, dèficits que el nou model de finançament no podrà compensar perquè començarà a aplicar-se el 2009. Una altra qüestió també important a l'hora de valorar l'impacte negatiu del retard és que 1 euro d'un any val menys

diners l'any següent quan la inflació és positiva i, per tant, fa variar el valor de les xifres. És evident que els 3.500-3.800 milions d'euros que la Cambra de Comerç de Barcelona va calcular que Catalunya hauria de rebre de quantitat mínima suplementària el 2006, segons els criteris de l'Estatut, tenen molt més valor econòmic, són més diners, l'any 2006 que els mateixos 3.800 milions d'euros que el govern de la Generalitat diu que Catalunya rebrà el 2012 (ERC, 3.855 milions; PSC, una forquilla entre 3.650 i 4.028 milions). Remarquem que el text de la Cambra diu textualment: "L'aplicació del nou model de finançament que estableix l'EAC (l'Estatut d'Autonomia de Catalunya) s'estima entre 3.500 i 3.800 milions d'euros del 2006." És ben clar que l'any 2006 no és l'any 2012, sis anys després.

NO HI HA CAP COMPROMÍS DE L'ESTAT PEL QUE FA ALS DINERS QUE HA DE REBRE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Com en els altres acords de finançament aprovats, el del 1993 amb el PSOE, i els del 1996 i el 2001 amb el PP, també el nou acord del 2009 aportarà més possibilitat d'ingrés per a la Generalitat. Tanmateix, el nou acord del 2009 s'ha establert sobre la base de l'Estatut del 2006, que en matèria de finançament de la Generalitat és molt més explícit i clar que l'anterior Estatut del 1979, en relació amb el qual es van negociar els acords de 1993, 1996 i 2001.

El gran problema del nou acord de finançament acceptat pel govern de la Generalitat a Madrid és que el document oficial de 76 pàgines del govern de l'Estat no concreta cap quantitat de diners per a Catalunya. Tampoc no obliga l'Estat a cap transferència concreta de di-

ners per a totes les comunitats autònomes el 2011 i el 2012. El document diu que l'Estat aportarà el 2009 una quantia global de l'ordre de 5.500 milions d'euros per a totes les comunitats autònomes i el 2010 una xifra lleugerament superior als 6.000 milions. No hi ha cap xifra ni cap compromís per al 2011 i el 2012. Les quantitats per a aquells anys les establirà el govern de Madrid que tingui el poder polític per fer-ho i que sigui capaç d'aprovar els pressupostos generals de l'Estat de cada any. Tampoc no sabem si les quantitats que finalment es consignin en els pressupostos amb la finalitat de concretar l'import destinat al finançament autònom s'obtindran reduint altres partides del pressupost, o bé augmentant els impostos o generant més endeutament i dèficit públic. El document del nou acord no diu res d'aquesta qüestió tan important.

EL PROBLEMA DEL FINANÇAMENT DE CATALUNYA RESTA MÉS OBERT QUE MAI

En resum, la manca d'obligacions concretes de l'Estat respecte a Catalunya fan estèril el debat sobre les quantitats de diners que tindrà o no la Generalitat de Catalunya els propers anys. Hom pot formular els escenaris de creixement que hom desitgi per al 2012 i fer les hipòtesis tècniques que s'escaigui per intentar concretar els diners que hom preveu que tindrà la Generalitat el 2009, el 2010, el 2011 i el 2012. Com ha dit Òmnium, en el seu comunicat oficial amb data de 22 de juliol, en el nou acord de finançament "queden en l'ambigüitat: el grau de participació final sobre la totalitat de recursos consolidables, l'ordinalitat efectiva després d'aplicar el sistema en el seu conjunt, el finançament dels serveis especí-

fics de la Generalitat, la capacitat fiscal en un context de crisi econòmica com el que estem vivint, la reducció efectiva de l'espoli fiscal de Catalunya, que sempre s'expressa equivocadament com a solidaritat, les necessitats específiques de la immigració en l'índex de població, etc. D'altra banda, l'asimetria i la bilateralitat continuen essent un eufemisme."

D'acord amb el que hem exposat, no és possible afirmar de cap manera, com ha fet el govern de la Generalitat en anuncis pagats als mitjans de comunicació i en nombroses rodes de premsa dels dirigents polítics del tripartit, que el nou finançament per a Catalunya "desenvolupa l'Estatut en la seva potencialitat"; "és un acord bilateral Generalitat-Estat"; "és just per a Catalunya"; "és transparent", i "és estable" perquè perdurarà en el temps. Tots els analistes independents i competents, que són molts, més enllà del que diu la propaganda política, coincideixen a afirmar que el nou acord de finançament comportarà inevitablement uns anys de comprovacions i anàlisis pel que fa a les conseqüències que realment es derivaran per a la societat catalana. En contra del que diu el govern, la problemàtica carpeta del finançament de la Generalitat de Catalunya no està tancada: malauradament, està més oberta que mai. I allò que pot esdevenir dramàtic és que el Congrés dels Diputats a Madrid concreti en la nova LOFCA (Llei orgànica de finançament de les comunitats autònomes) les mateixes disposicions negatives per a Catalunya derivades de l'acord de finançament acceptat pel govern de la Generalitat, i que el Congrés ho faci amb els vots dels diputats del PSC-PSOE, i dels d'ERC i d'ICV.

Arenys de Mar, 23 de juliol de 2009